

TERMINLARNING LINGVOSEMANTIK TAHLILI ASOSLARI

Nazirova Oygul Muxitdinovna,

NamMTI Tayanch doktoranti

Annotatsiya Ushbu maqola dizayn (kostyum) sohasiga termin yasaliş jarayonlarining, qator tilshunos olimlarning nominatsiya va tasnif nazariyasiga oid qarashlari va fikrlarini taqdim etadi. Unda shuningdek, soʻz yasaliş turlarini va, xususan, terminlar taʼrifiga alohida eʼtibor berilgan.

Kalit soʻzlar: nominatsiya, termin, termin tizimi, terminologiya, tasnif, neologizm.

ОСНОВЫ ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА ТЕРМИНОВ

Назирова Ойгул Мухитдиновна, PhD докторант, НамИТИ

Аннотация В данной статье представлены взгляды и мнения ряда лингвистов относительно процесса терминообразования в области дизайна (костюма) и теории номинации и классификации. Также особое внимание уделяется видам словообразования и, в частности, определению терминов.

Ключевые слова: наименование, термин, терминосистема, терминология, классификация, неологизм.

Annotation This article presents the views and opinions of a number of linguists regarding the process of term formation in the field of design (costume) and the theory of nomination and classification. Also, special attention is paid to types of word formation and, in particular, to the definition of terms.

Key words: denomination (name), term, term system, terminology, classification, neologism.

XXI-asrda nominatsiya tushunchasida ilgari mavjud boʻlgan va yangi paydo boʻlayotgan sohaslarini faol kengayishi kuzatilmoqda, bu ilm-fan va OAVning jadal rivojlanishi bilan bogʻliq. Biroq, tilning nominativ funktsiyasining rivojlanishi nafaqat nomlarning sub'ekt atributining kontseptual sohasini kengaytirish va

yangilashda, balki nominatsiya usullarining o'zgarishida ham o'z aksini topadi. Til taraqqiyotining turli davrlarida va turli tillarda nominatsiyalar yaratishning har xil turlari yetakchilik qiladi va faol nominatsiya jarayonlarining muayyan turlari faoliyat ko'rsatadi. Nominatsiya akti - bu mavjud lingvistik birliklardan narsa-buyumga tayyor nom tanlash yoki unga yangi nom qo'yishning nutqiy-kognitiv jarayonidir. Yangi so'zlarning yasalishi sintagma deb ataluvchi determinant munosabati asosida til elementlarini birlashtirish yo'li bilan olib boriladi. [1, 79-b]

Kubryakova nominatsiya aktining tuzilishini quyidagicha belgilaydi: u so'zlovchining maqadi va uni amalga oshirishning lingvistik vositalarini o'z ichiga oladi. Ma'ruzachi o'z maqsadiga ko'ra vaziyatni tahlil qiladi va undagi ba'zi tafsilotlarni belgilaydi. Bu nominatsiya birligini tanlashga ta'sir qiladi [2, 43-b].

Terminlar, termin tizimlari va terminologiyalar har doim lingvistik, mantiqiy va umumiy ilmiy mazmundagi ko'plab asarlarning tahlili mavzusi bo'lib kelgan. Mahalliy va xorijiy tilshunoslikda terminologiyani o'rganish turli yo'nalishlarda olib boriladi: bunda terminning mohiyati va uning xususiyatlari oydinlashtiriladi, termin tizimlarini shakllantirish muammolari ko'rib chiqiladi va ularni o'rganish yo'llari belgilanadi.

“Termin” tushunchasini o'rganishni boshlashdan avval “terminologiya” va “termin tizimi” tushunchalariga ta'rif berish o'rinli ko'rinadi. Terminologiya - bu kasbiy aloqa sohasida faoliyat yurituvchi fan va texnikaning turli sohalari uchun maxsus nomlarning umumiy yig'indisidir. Termin tizimi, o'z navbatida, bilimlarning biron-bir sohasi yetarlicha darajada rivojlanganida va o'zining asosiy tushunchalari va ular o'rtasidagi aloqalarni anglaganida paydo bo'ladi [3, 3-b].

Termin “ma'lum bir tilning ma'lum bir bilim yoki faoliyat sohasi nazariyasining maxsus maqsadlar uchun umumiy-maxsus yoki abstrakt tushunchasini bildiruvchi leksik birligi” sifatida tavsiflanadi [4, 21-b]. Ushbu ta'rif terminning ilmiy tushunchalar yoki maxsus sohalarning boshqa tushunchalarini nomlaydigan maxsus til birligi ekanligi ta'kidlanadi.

Dizayn (kostyum) sohasi doimiy rivojlanishda, moda sanoati hech qachon bir joyda to'xtab turmaydi. So'nggi o'n yillikda mazkur soha mamlakatimizda ham

shiddat bilan rivojlanmoqda. Bu orqali esa muloqotga yangi-yangi kiyim-kechak va moda terminlari kirib kelmoqda. Bu soʻzlar avval bizning leksikamizda mavjud boʻlmaganligi sababli biz uchun yangi hisoblanib biroz muddat neologizm vazifasini bajarib turadi.

Xulosa qilib aytsak, har qanday yangi soʻz neologizm xususiyatiga ega, ya'ni, jamoaviy lingvistik e'tirof unga yangilik sifatida munosabatda boʻlarkan, bu soʻz vaqtinchalik yangi hisoblanadi. Yangi soʻzlarning koʻpchiligi ma'lum bir sotsiallasuv va qisman leksiklashuv jarayonidan oʻtadi. Ular mahalliy soʻzlashuvchilar tomonidan qoʻllanila boshlaganidan keyin asta-sekin yangilik konnotatsiyasini yoʻqotadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Криворот, В.В. Theory of nomination and word-making processes, международная научно-практическая конференция, – Минск: Изд. центр БГУ, 2012. – 279 с. – С. 79-81.
- 2.Кульгавова, Л.В. Лексикология английского языка.– изд.2-е перераб. – М.: АСТ: Восток-Запад, 2008. – 511 с.
- 3.Khoshimova, D. M., & Inomidinova, D. I. (2015). COMPARATIVE STUDYING THE WORLD OF ANIMALS IN" BABURNAME" BY ZM BABUR. Вестник современной науки, (9- 1), 97-99.
- 4.Khoshimova, D. (2022). THE TRANSLATION PROBLEMS OF LINGUOCULTURAL PECULIARITIES OF "BABURNAME". Gospodarka i Innowacje., 24, 1067-1069.
- 5.Khoshimova, D. (2020). GENERAL AND CONDITIONAL PECULIARITIES OF DESCRIPTIVE MEANS IN" BABURNAME". The Scientific Heritage, (49-3), 50-51.
- 6.Axmadjonov Nurbek, Islomjonova Jasmina. Badiiy matnda allyuziv antroponimlarning xususiyatlari. Journal of advanced research and stability volume: 03 issue: 01 | jan - 2023 issn: 2181-2186